

YARALAMA SUÇUNU ETKİLEYEN SOSYO-EKONOMİK FAKTÖRLER: TÜRKİYE ÖRNEĞİ (2006-2020)

Ufuk IŞIK¹

Öz

Bu makale, Türkiye'de yaralama suçlarını etkileyen milli gelir ve kaba boşanma hızı gibi sosyo-ekonomik faktörleri incelemektedir. Çalışma, ekonomik refah seviyesi ve aile yapısındaki değişimlerin suç oranları üzerindeki etkilerini araştırmaktadır. Çalışma, 2006-2020 yılları arasında Türkiye'de il bazında panel veri analizi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Bu analizde, yaralama suçundan hapse giren kişi sayısı bağımlı değişken olarak alınmış, kişi başı düşen milli gelir ve kaba boşanma hızı ise bağımsız değişkenler olarak değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, yaralama suçu ile kişi başı düşen milli gelir arasında herhangi bir anlamlı bir ilişki bulunmazken, kaba boşanma hızında meydana gelen artış yaralama suçundan hapse giren kişi sayısını pozitif yönde etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler

Yaralama
Türkiye
Milli Gelir
Kaba Boşanma Hızı

Makale Hakkında

Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi : 05.09.2024
Kabul Tarihi : 08.10.2024
E-Yayın Tarihi : 15.10.2024
DOI : 10.58702/teyd.1544251

¹Öğr. Gör. Dr., Ordu Üniversitesi, Ünye Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, e-posta: Ufuk5852@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-2097-1627.

SOCIO-ECONOMIC FACTORS AFFECTING INJURY CRIME: THE CASE OF TURKIYE (2006-2020)

Abstract

This article analyses socio-economic factors such as national income and crude divorce rate that affect injury crimes in Türkiye. The study investigates the effects of changes in economic welfare level and family structure on crime rates. The study was carried out using the panel data analysis method on the basis of provinces in Türkiye between 2006 and 2020. In this analysis, the number of people imprisoned for the crime of wounding is taken as the dependent variable, while national income per capita and crude divorce rate are considered as independent variables. The findings show that there is no significant relationship between the national income per capita and the number of people imprisoned for the offence of wounding, while the increase in the crude divorce rate positively affects the number of people imprisoned for the offence of wounding.

Keywords

Injury
Türkiye
National Income
Crude Divorce Rate

Article Info

Research Article

Received : 05.09.2024
Accepted : 08.10.2024
Online Published : 15.10.2024
DOI : 10.58702/teyd.1544251

Kaynakça Gösterimi: Işık, U. (2024). Yaralama suçunu etkileyen sosyo-ekonomik faktörler: Türkiye örneği (2006-2020). *Toplum, Ekonomi ve Yönetim Dergisi*, 5 (3), 593-606.

Citation Information: Isik, U. (2024). Socio-economic factors affecting injury crime: the case of Türkiye (2006-2020). *Journal of Society, Economics and Management*, 5 (3), 593-606.

GİRİŞ

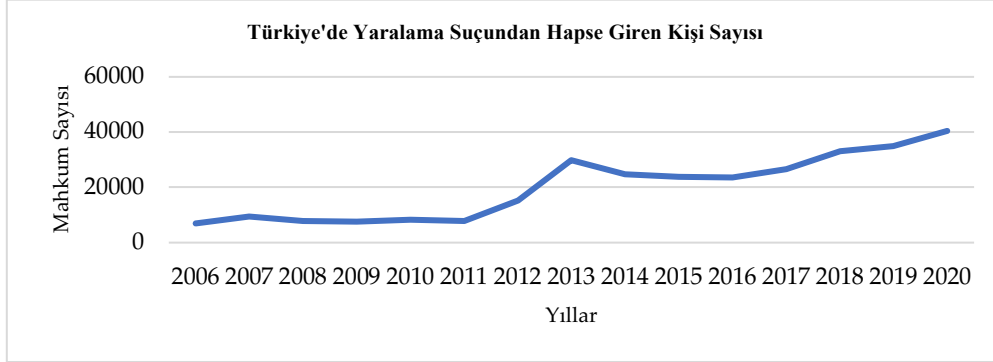
Toplumların sosyal yapısı ve ekonomik dinamikleri, suç oranlarının belirlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Suç, bireylerin ve toplumun güvenliğini tehdit eden, aynı zamanda sosyal düzeni bozan bir olgu olarak karşımıza çıkar. Yaralama suçu, özellikle bireyler arasındaki çatışmaların ve sosyal gerilimlerin dışavurumu olarak kendini gösteren ciddi bir suç türüdür. Bu suç türünün artışını etkileyen faktörleri anlamak, suçla mücadele politikalarının etkinliğini artırmak açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışmada, Türkiye'de yaralama suçlarını etkileyen iki temel sosyo-ekonomik faktör olan milli gelir ve kaba boşanma hızı ele alınmaktadır. Milli gelir, bir ülkenin ekonomik refah düzeyini yansıtırken, kaba boşanma hızı ise aile yapısındaki çözülmenin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Çalışmanın amacı, bu iki faktörün yaralama suçları üzerindeki etkilerini inceleyerek, toplumun sosyo-ekonomik yapısının suç oranları üzerindeki rolünü ortaya koymaktır.

Yaralama suçlarının arkasındaki sosyo-ekonomik dinamiklerin anlaşılması, suç önleme stratejilerinin daha etkili bir şekilde tasarlanmasına olanak tanıyacaktır. Bu bağlamda, milli gelir ve kaba boşanma hızı gibi değişkenlerin yaralama suçlarıyla ilişkisi, yalnızca kriminolojik çalışmalar için değil, aynı zamanda sosyal politika yapımcıları için de değerli bilgiler sunmaktadır. Bu makale, yaralama suçlarının ekonomik ve sosyal kökenlerini analiz ederek, bu suçları azaltmaya yönelik stratejik yaklaşımlar geliştirilmesine katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

1. Yaralama Suçu

Türk Ceza Kanunu'nun 86. maddesi kapsamında yaralama suçunun söz konusu olabilmesi için, failin eylemi sonucunda mağdurun vücudunda acı veren, sağlığını bozan veya algılama yeteneğini olumsuz etkileyen belirli zararların oluşması gerekmektedir (Birtek, 2009, s. 249). Bu zararlardan ilki vücuda acı verme; Failin eylemi sonucunda mağdurun fiziksel olarak acı çekmesine neden olan durumları ifade etmektedir. Bu, doğrudan fiziksel bir hasarın, yaralanmanın veya travmanın sonucu olarak mağdurun hissettiği ağrı ve rahatsızlık anlamına gelmektedir. İkinci olarak sağlığını bozma; Failin eylemi sonucunda mağdurun genel sağlık durumunun olumsuz etkilenmesini ifade etmektedir. Bu durum, fiziksel yaralanmalar, hastalığa neden olma, organların işlevini bozma veya mağdurun vücut fonksiyonlarının zarar görmesi gibi sağlık üzerinde ciddi ve olumsuz etkiler yaratmaktadır. Son olarak algılama yeteneğini bozma; failin eylemi sonucunda mağdurun duyuşsal veya bilişsel yeteneklerinde olumsuz etkiler meydana gelmesi anlamına gelir. Bu zararlar, mağdurun görme, işitme, dokunma gibi duyuşsal algılarında bozulmalar, bilinç kaybı, hafıza sorunları veya düşünme yetisinin zayıflaması gibi durumları kapsamaktadır (Apaydın, 2011, s. 61). Ülkemizde yaralama suçundan hapse giren kişi sayısı yıllar itibari ile artış göstermiştir. Şekil 1'de Türkiye'de yaralama suçundan mahkûm olan kişi sayısı gösterilmektedir.

Şekil 1. Türkiye Yaralama Suçundan Hapse Giren Kişi Sayısı (2006-2020)

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)

Ülkemizde, 2020 yılı verilerine göre il bazında yaralama suçu nedeniyle hapse giren kişi sayısının en yüksekte en düşüğe doğru sıralaması Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. İl Bazında Yaralama Suçundan Hapse Giren Kişi Sayısı (2006-2020)

İl	Mahkûm Sayısı	İl	Mahkûm Sayısı	İl	Mahkûm Sayısı
İstanbul	5178	Isparta	396	Rize	182
İzmir	2493	Trabzon	386	Ağrı	168
Ankara	2175	Tokat	370	Batman	159
Antalya	1941	Malatya	350	Sinop	156
Bursa	1502	Zonguldak	344	Kırıkkale	150
Konya	1321	Çorum	340	Kırşehir	148
Adana	1167	Kütahya	338	Kars	146
Manisa	1072	Erzurum	317	Karabük	145
Kayseri	1032	Elâzığ	313	Iğdır	141
Samsun	1025	Uşak	281	Yalova	135
Balıkesir	968	Niğde	281	Adıyaman	123
Aydın	935	Giresun	280	Bilecik	117
Gaziantep	935	Aksaray	279	Bartın	117
Mersin	926	Osmaniye	278	Siirt	97
Denizli	746	Çanakkale	276	Bingöl	95
Kocaeli	744	Edirne	267	Muş	78
Muğla	697	Nevşehir	252	Erzincan	72
Diyarbakır	620	Amasya	250	Artvin	66
Hatay	590	Van	248	Çankırı	64
Sakarya	559	Mardin	244	Bitlis	63
Eskişehir	552	Düzce	234	Gümüşhane	61
Şanlıurfa	540	Karaman	229	Ardahan	61
Kahramanmaraş	500	Kırklareli	224	Kilis	60
Ordu	498	Yozgat	217	Şırnak	60
Afyon	480	Kastamonu	213	Tunceli	35
Tekirdağ	460	Burdur	208	Hakkâri	31
Sivas	434	Bolu	183	Bayburt	25

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)

2. Literatür Taraması

Yaralama suçları ve makroekonomik değişkenler arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar hem ekonomik hem de sosyal bilimler literatüründe önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle milli gelir ve kaba boşanma oranı gibi toplumsal ve ekonomik göstergelerin suç oranları üzerindeki etkileri, birçok araştırmanın odak noktası olmuştur. Ekonomik koşulların iyileşmesi, suç oranlarını azaltma potansiyeline sahip olabilirken, aile yapısındaki değişiklikler, özellikle boşanma oranlarındaki artışlar, suç eğilimlerini artırabilecek risk faktörleri arasında değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, ekonomik refah seviyesindeki değişimlerin ve aile yapısındaki bozulmaların, yaralama suçları üzerindeki olası etkilerini anlamaya yönelik çalışmalar, konunun kapsamlı bir şekilde ele alınmasına olanak tanımaktadır. Literatürde, yüksek milli gelirin suçları azaltabileceği, zira daha iyi yaşam koşullarının bireyleri suça yönelten sebepleri ortadan kaldırmaya öne sürülmektedir. Diğer yandan, kaba boşanma oranlarının artışının, sosyal yapının zayıflamasına ve bireylerin daha fazla suç eğiliminde olmasına yol açabileceği ifade edilmektedir. Bu tür bulgular, yaralama suçları ile milli gelir ve kaba boşanma oranı arasındaki ilişkinin araştırılmasında kritik öneme sahiptir.

Nilsson (2004), İsveç'te gelir eşitsizliği ile şiddet suçları ve mülkiyet suçları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmasında 1973-2000 yılları arasındaki verileri kullanarak, gelir eşitsizliğinin gasp ve araç hırsızlığı suçları üzerinde önemli bir etkisi olduğunu, ancak bu etkinin evden hırsızlık suçları üzerinde herhangi bir etkisinin bulunmadığını ortaya koymuştur (s. 1-35).

Choe (2008), 1995-2004 yılları arasındaki verileri kullanarak ABD'nin 50 eyaleti ve Columbia bölgesi için gelir eşitsizliği ile suç arasındaki ilişkiyi panel veri analizi yöntemiyle değerlendirmiştir. Çalışmanın sonuçları, Gini katsayısının soygun ve gasp suçları üzerinde belirgin bir etki yarattığını göstermektedir. Ancak, gelir eşitsizliği ile diğer şiddet suçları ve mülkiyet suçları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir bağlantı tespit edilememiştir (s. 31-33).

Hooghe ve ark. (2011), Belçika'nın 2001-2006 yılları arasındaki verilerini kullanarak suçun işsizlik, gelir eşitsizliği ve yoksulluk gibi değişkenlerle olan ilişkisini incelemişlerdir. Araştırma bulguları, gelir seviyesinin hem mülkiyet suçları hem de şiddet suçları üzerinde negatif bir etkisi olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, elde edilen sonuçlar, gelir düzeyinin şiddet suçları üzerindeki etkisinin mülkiyet suçlarına göre daha belirgin olduğunu ortaya koymaktadır (s. 1-20).

Lombardo ve Falcone (2011), 1995-2009 döneminde İtalya'nın 103 şehrini inceledikleri çalışmalarında, kümeleme analizi kullanarak 24 farklı değişkeni değerlendirmişlerdir. Araştırma bulguları, en yüksek suç oranlarının, boşanma oranlarının yüksek, genç işsizliğin fazla ve kadın istihdamının yoğun olduğu bölgelerde görüldüğünü ortaya koymaktadır (s. 1-33).

Chintrakarn ve Herzer (2012), ABD'de 1965-2005 yılları arasında gelir eşitsizliği ve suç türleri arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Çalışmalarında yöntem olarak panel veri analizini kullanmışlardır. Analiz sonuçlarına göre gelir eşitsizliği ile suç arasında pozitif bir ilişkiyi tespit etmişlerdir (s. 389-391).

Wu ve Wu (2012) çalışmalarında, İngiltere'de 2002-2007 yılları için tüm suç türlerinde hapse giren kişi sayısı ile gelir dağılımını ve işsizlik oranı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada yöntem olarak panel veri seti kullanılmış ve araştırma sonucu olarak, işsizlik ve gelir eşitsizliği ile suç oranları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu bulmuşlardır (s. 3765-3775).

Elgin (2019), Türkiye'de 81 il düzeyinde 1997-2015 yılları arasındaki verileri kullanarak kişi başına milli gelir, polis sayısı, nüfus, işsizlik oranı ve cinayet suçları arasındaki ilişkileri incelemiştir. Çalışmada panel veri analizi yöntemi uygulanmış ve sonuçlar, bu değişkenlerle cinayet suçları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur (s. 379-390).

Tunca (2019), Türkiye'de 81 ilde 2008-2014 yılları arasında göç, hanehalkı büyüklüğü ve eğitim düzeyi ile şiddet ve hırsızlık suçları arasındaki ilişkileri incelemiştir. Panel veri analizi kullanılarak yapılan çalışmada, göç oranı ve hanehalkı büyüklüğünün hem hırsızlık hem de şiddet suçları üzerinde anlamlı etkileri olduğu belirlenmiştir. Ancak, eğitim seviyesinin bu suç türleri üzerinde herhangi bir etkisi bulunmamıştır (s. 2767-2784).

Yıldız (2020), Türkiye'deki İBBS-1 bölge düzeyinde suç olgusunu gelir eşitsizliği, işsizlik oranı, okullaşma oranı ve kentleşme ile ilişkilendirmiştir. Bu çalışmada panel veri analizi yöntemi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular, gelir eşitsizliği, işsizlik ve kentleşmenin suç oranlarını artırıcı bir etkiye sahip olduğunu, okullaşma oranının ise suç oranlarını azaltıcı yönde etkilediğini göstermektedir (s. 111-144).

Çınar ve Taş (2022), çalışmalarında Türkiye'de İBBS-2 bölge düzeyinde suç türleri ile işsizlik oranı, kişi başı milli gelir, boşanma oranı, eğitim arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma yöntemi olarak panel veri analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre, bütün sosyo-ekonomik faktörlerin mala ve cana karşı suçlar üzerinde etkisi olduğu sonucuna varılmıştır (s. 179-197).

3. Veri Seti, Ekonometrik Metodoloji ve Model

3.1. Veri Seti

Bu çalışmada, 2006-2020 yılları arasındaki yıllık veriler kullanılarak Türkiye'de il düzeyinde kişi başına milli gelir ile kaba boşanma oranlarının hırsızlık suçlarından hapse giren kişi sayısı üzerindeki etkileri incelenmiştir. Çalışmada kullanılan veriler, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) web sitesinden elde edilmiştir.

Değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler ve açıklamalar Tablo 2'de verilmiştir. Tahmin modellerindeki değişkenlere ait dağılımın normalleştirilmesi ve değişen varyans gibi problemlerin minimuma indirilmesi amacıyla çalışmada kullanılan bütün değişkenlerin doğal logaritmaları alınmıştır.

Tablo 2. Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	Değişken. Açıklaması	Göz. Sayısı	Ortalama	Stan. Sapma	Min.	Max.	Bek. Etki
Bağımlı Değişkenler							
Yaralama	Yaralama suçundan hapse giren kişi sayısı	1.215	4.747	1.255	0	8.552	
Bağımsız Değişkenler							
Boşanma	Yıllara kaba boşanma hızı (%)	1.215	0.100	0.685	-2.302	1.088	Pozitif
GSYİH	Kişi başına düşen gelir (dolar cinsinden)	1.215	8.909	0.372	7.768	9.946	Negatif

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)

Tahmin modellerinde yer alan değişkenlerin dağılımlarının normalleştirilmesi ve değişen varyans gibi sorunların en aza indirilmesi amacıyla çalışmada kullanılan tüm değişkenler doğal logaritmaları alınarak dönüştürülmüştür. Tablo verilerine göre, (i) bağımsız değişkenler arasında kişi başı düşen milli gelir değişkeninin ortalama (8.909) ve boşanma değişkeninin standart sapma (0.685) değerleri itibarıyla diğer değişkenlere kıyasla daha yüksek bir varyans sergilemektedir.

3.2. Ekonometrik Yöntem

Panel veri çalışmalarında kullanılan veride yatay kesit boyutunun (N) zaman kesit (T) boyutundan büyük olduğu ve üzerinde çalışılan modelde değişen varyans, otokorelasyon ve yatay-kesit bağımlılığı problemlerinin bulunduğu durumlarda literatürde Driscoll-Kraay (1998) tahmincisi sıklıkla kullanılmaktadır (Driscoll ve Kraay, 1995, s.1-32). Driscoll-Kraay (1998), yatay kesit ortalamaları serisi için Newey-West türü düzeltmesi yaparak yatay kesit boyut N'den bağımsız olarak ($N \rightarrow \infty$ bile) kovaryans matris tahmincilerinin tutarlılığını garantilemektedir (Tatoğlu, 2018, s. 276).

Aşağıdaki panel veri modelinde,

$$Y_{it} = \beta X_{it} + u_{it}. \quad (1)$$

Hata teriminin heteroskedastik, otokorelasyonlu ve birimler arası korelasyonlu olduğu varsayımları altında, parametreler havuzlanmış en küçük kareler yöntemi ile tutarlı tahmin edilebilmektedir.

$$\hat{\beta} = (X'X)^{-1}X'Y. \quad (2)$$

3.3. Model

Aşağıdaki eşitliklerde, çalışmadaki ekonometrik analizlere konu olan ampirik modeller matematiksel olarak ifade edilmiştir.

$$\ln y_{aralama_{i,t,m}} = \alpha + \beta_1 \ln gsyih_{i,t} + \beta_3 \ln boşanma_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

Yukardaki denklemlerde $\ln y_{aralama_{i,t,m}}$ yaralama suçundan hapse giren kişi sayısını, $\ln gsyih_{i,t}$ kişi başı düşen milli geliri ve $\ln boşanma_{i,t}$ kaba boşanma hızını ifade etmektedir. Ayrıca eşitlikteki alt simgeler i , t ve m sırasıyla bölgeyi, yılı ve suç türünü; β değişkenlere ait esneklik katsayılarını, α model sabitini, \ln doğal logaritmayı ve ε hata terimlerini sembolize etmektedir.

4. Bulgular

Panel veri analizlerinde hangi modelin tercih edileceği kritik bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, çalışmada kullanılan modeller öncelikle rastgele etki (*random effect*) ve sabit etki (*fixed effects*) modelleri olarak tahmin edilmiştir. Ardından, bu iki tahmin yönteminden en uygun olanı belirlemek amacıyla Hausman testi uygulanmıştır. Tesadüfi etkiler modelini sabit etkiler modeline karşı sınamak için kullanılan Hausman testinde hipotezler şu şekilde kurulmaktadır:

$$H_0: \text{Tesadüfi etkiler modeli uygundur.} \quad (3)$$

$$H_A: \text{Sabit etkiler modeli uygundur.} \quad (4)$$

Tablo 3. Hausman Test Sonuçları

Yaralama	Olasılık Değeri
Model	65.12 (0.0000)

Tablo 3'te çalışmada kullanılan modele ait Hausman test istatistiklerini ve olasılık değerlerini göstermektedir. Hausman test istatistiği olasılık değerlerinin 0.05'ten küçük olması nedeniyle H_A : Sabit etkiler modeli uygundur. Analiz sürecinin bir sonraki önemli aşaması, veride otokorelasyon, değişen varyans (*heteroskedastisite*) ve yatay kesit bağımlılığı (*cross-sectional dependence*) gibi potansiyel sorunların varlığının test edilmesidir.

Öncelikle, heteroskedastisite, bir regresyon modelinde hata terimlerinin varyansının gözlem birimlerine göre farklılık gösterdiği durumu tanımlar. Bu durum, modelin güvenilirliğini azaltabilir, çünkü tahmin edilen standart hatalar şişer, güven aralıkları daralır ve sonuç olarak tahminlerin istatistiksel anlamlılığı sorgulanabilir hale gelir. Panel veri analizlerinde, birimlere özgü heteroskedastisitenin tespiti için sıkça kullanılan yöntemlerden biri 'Değiştirilmiş Wald Testi (DWT)'dir. Bu test, varyansın sabit olup olmadığını değerlendirerek analiz sonuçlarının sağlamlığını kontrol eder. DWT'nin hipotezleri aşağıdaki gibidir (Tatoğlu, 2018, s. 40):

$$H_0: \sigma_i^2 = \sigma^2 \dots\dots\dots(5)$$

$$H_A: \sigma_1^2 \neq \sigma_2^2 \neq \dots \neq \sigma_N^2 = \sigma^2 \dots\dots\dots(6)$$

Tablo 4. Sabit Etkiler Modelinde Değiştirilmiş Wald Testi Sonuçları

Yaralama	Olasılık Değeri
Model	284.11 (0.0000)

Tablo 4'te sunulan DWT sonuçlarına göre, model için H_0 hipotezi reddedilmektedir (olasılık değeri <0,05). Yani değişen varyans problemi vardır.

İkinci olarak, sabit etkiler modelinde otokorelasyon, bir gözlem birimindeki hata teriminin, aynı birimde bir sonraki dönemle ilişkili olmasını ifade eder. Bu durum, modelin tahmin edici gücünü olumsuz etkileyebilir, çünkü otokorelasyonun varlığı, klasik doğrusal regresyon modelindeki tahmincilerin güvenilirliğini zayıflatır. Otokorelasyon, standart hataların küçümsenmesine ve dolayısıyla model sonuçlarının istatistiksel olarak yanlış yorumlanmasına yol açabilir. Sabit etkiler modelinde otokorelasyonun varlığını test etmek, analiz sonuçlarının tutarlılığı açısından kritik bir adımdır.

Panel veri modellerinde otokorelasyon varlığının olup olmadığını test edebilmek için çeşitli yöntemler kullanılmaktadır. Bu testler, Baltagi-Wu'nun yerel en iyi değişmez testi ve Bhargava, Franzini ve Narendranathan'ın Durbin-Watson testleridir. Çalışmada Durbin-Watson otokorelasyon testi kullanılmıştır (Tatoğlu, 2018, s. 42). Otokorelasyonun varlığını test eden hipotezler ise:

$$H_0: \rho = 0 \dots\dots\dots (7)$$

$$H_{A1}: |\rho| < 1 \dots\dots\dots (8)$$

Tablo 5. Durbin-Watson Test Sonuçları

Yaralama	Olasılık Değeri
Model	0.8613549

Durbin Watson testi sonuçları incelendiğinde, D-W test istatistiklerinin tüm modellerde 2 katsayısından küçük olduğu görülmektedir. Elde edilen bu değerler tüm modellerde otokorelasyon sorunu olduğu göstermektedir. Panel veri modellerinde üzerinde durulması gereken bir diğer varsayım ise hata terimlerinin birimlere göre bağımsız olup olmadığıdır.

Pesaran (2004) CD (*cross-sectional*) testi, zaman boyutunun (T) küçük ve yatay-kesit boyutunun (N) büyük olduğu durumda birimler arası korelasyonun varlığını test etmek için kullanılmaktadır. Pesaran (2004) CD testinde birimler arası korelasyonsuzluk aşağıdaki hipotezler aracılığıyla sınanmaktadır (Pesaran ve ark., 2004, s. 10).

$$H_0: \text{Yatay kesit bağımlılığı yoktur.} \dots\dots\dots(9)$$

$$H_A: \text{Yatay kesit bağımlılığı vardır.} \dots\dots\dots(10)$$

Tablo 6. Pesaran CD Testi Sonuçları

Yaralama	Olasılık Değeri
Model	157.90 (0.0000)

Analiz sonuçlarına göre olasılık değerinin 0.05 olduğu için birimler arası korelasyonsuzluğa işaret eden temel hipotez reddedilmekte ve birimler arasında korelasyon sorununun var olduğu sonucuna varılmaktadır. Elde edilen bulgular, panel veri analizinde kullanılan modelde heteroskedastisite, otokorelasyon ve yatay kesit bağımlılığı varsayımlarının ihlal edildiğini net bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu tür ihlaller, sabit etkiler tahmincisinin parametre tahminlerinde yanlış ve tutarsız sonuçlar üretmesine yol açabilir. Bu sebeple, çalışmada bu sorunları düzeltmek ve analizlerin güvenilirliğini sağlamak için Driscoll-Kraay standart hataları yöntemi tercih edilmiştir. Bu yöntem, söz konusu ihlallere karşı dayanıklı olup, daha tutarlı ve doğru tahminler sunmaktadır.

Tablo 7. Driscoll-Kraay Analizi Sonuçları

Değişkenler	Olasılık Değeri
Boşanma	2.155*** (0.000)
GSYİH	0.476 (0.583)
Sabit Terim	0.290 (0.970)

Tablo 7'de Driscoll-Kraay analizi sonuçları, değişkenler ile yaralama suçu arasındaki ilişkileri incelemektedir. Analizin öne çıkan bulguları şu şekildedir: Boşanma oranı değişkeni, 2.155 değerinde ve istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0.01$). Bu durum, boşanma oranının suç oranları üzerinde güçlü ve pozitif bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Yani, boşanma değişkeninde % 1 oranında artış yaralama suçunu diğer değişkenler sabitken, ortalama olarak % 2.155 oranında artırdığı görülmektedir. Diğer değişken GSYİH değişkeninin katsayısı 0.476 olup, olasılık değeri 0.583 olduğu için istatistiksel olarak anlamlı değildir. Bu, analizde GSYİH'nin suç oranları üzerinde kayda değer bir etkisinin olmadığını ya da bu etkiye ilişkin yeterli kanıt bulunmadığını göstermektedir.

SONUÇ

Bu çalışmada, yaralama suçunu etkileyen sosyo-ekonomik faktörler arasında kişi başı GSYİH ve boşanma oranının etkileri incelenmiştir. Elde edilen bulgular, boşanma oranının yaralama suçları üzerinde güçlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir. Bu durum, aile yapısındaki çözümlerin bireyler arasında sosyal ve duygusal bağların zayıflamasına, stres ve çatışma ortamlarının artmasına neden olabileceğini ve bunun da şiddet suçlarını tetikleyebileceğini ortaya koymaktadır. Boşanma oranındaki artış, toplumsal düzeyde şiddet eğilimlerini artıran önemli bir etken olarak karşımıza çıkmıştır.

Diğer yandan, kişi başı GSYİH'nin yaralama suçları üzerindeki etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür. Ekonomik büyümenin ve refah artışının, en azından bu çalışmada yaralama suçları üzerinde doğrudan bir etki yaratmadığı anlaşılmaktadır. Bu

sonuç, yaralama suçlarının ekonomik koşullardan ziyade daha çok sosyal, psikolojik ve ailevi dinamiklerle ilişkili olabileceğini göstermektedir. Öneriler:

1. Aile Yapısının Güçlendirilmesi: Boşanma oranının şiddet suçları üzerindeki olumsuz etkisini azaltmak için aile yapısının güçlendirilmesine yönelik sosyal politikalar geliştirilmeli, aile içi ilişkileri iyileştirecek ve boşanmaları önleyecek eğitim ve danışmanlık hizmetleri yaygınlaştırılmalıdır.

2. Boşanma Sonrası Destek Programları: Boşanma sonrası bireylere yönelik psikolojik destek ve rehabilitasyon programları oluşturulmalıdır. Bu sayede, boşanmanın neden olabileceği sosyal ve duygusal sorunların şiddete dönüşmesi engellenebilir.

3. Sosyal Destek Mekanizmalarının Geliştirilmesi: Aile içi ve toplumsal şiddet riskini azaltmak için sosyal destek mekanizmaları güçlendirilmelidir. Özellikle boşanma oranlarının yüksek olduğu bölgelerde, aile destek merkezleri ve sosyal hizmetler aktif rol oynamalıdır.

4. Şiddet Önleme Programları: Eğitim ve farkındalık artırıcı programlarla toplumda şiddet eğilimlerinin azaltılmasına yönelik önleyici tedbirler alınmalı, bu konuda medyanın ve sivil toplum kuruluşlarının aktif katılımı sağlanmalıdır.

5. Ekonomik Büyüme ile Sosyal Politikaların Entegrasyonu: Kişi başı GSYİH'nin doğrudan etkisi bulunmamakla birlikte, ekonomik büyümenin getirdiği refahın eşit bir şekilde dağıtılması ve toplumun her kesiminin ekonomik olanaklardan faydalanabilmesi, dolaylı olarak suç oranlarının azaltılmasına katkı sağlayabilir.

Sonuç olarak, yaralama suçlarını azaltmaya yönelik politikaların öncelikle aile yapısının korunmasına, boşanmanın olumsuz etkilerinin hafifletilmesine ve toplumsal destek sistemlerinin güçlendirilmesine odaklanması gerekmektedir. Sosyal faktörlerin yanı sıra ekonomik koşulların da bütüncül bir yaklaşımla ele alındığı politikalar, toplumda şiddet suçlarının azaltılmasına katkı sağlayacaktır.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

“Yaralama Suçunu Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler: Türkiye Örneği (2006-2020)” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

“Yaralama Suçunu Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler: Türkiye Örneği (2006-2020)” başlıklı çalışma tek yazarlıdır.

Çıkar Çatışması Beyanı

“Yaralama Suçunu Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler: Türkiye Örneği (2006-2020)” başlıklı makalemin herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul İzni

Bu makalede etik kurul iznine gerek yoktur. Etik kurul kararı gerekmediğine ilişkin ıslak imzalı onam formu sistem üzerindeki makale süreci dosyalarında yer almaktadır.

KAYNAKÇA

- Apaydın, C. (2011). Taksirle yaralama suçu. *Ankara Barosu Dergisi*, (1), 59-114.
- Birtek, F. (2009). Kasten öldürmeye teşebbüs ve kasten yaralama suçlarının manevi unsur bakımından ayırt edilmesi. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 58(2), 231-280.
- Chintrakarn, P. ve Herzer, D. (2012). More inequality, more crime? A panel cointegration analysis for the United States. *Economics Letters*, 116, 389-391. <https://doi.org/10.1016/j.econlet.2012.04.014>
- Choe, J. (2008). Income inequality and crime in the United States. *Economics Letters*, 101(1), 31-33. <https://doi.org/10.1016/j.econlet.2008.03.025>
- Çınar, M. ve Tas, C. (2022). Türkiye'de bölgesel işsizlik ve suç türleri ilişkisi: Panel veri yaklaşımı. *Business and Economics Research Journal*, 13(2), 179-197.
- Driscoll, J. C. ve Kraay, A. (1995). Spatial correlations in panel data (No. 1553). World Bank Publications.
- Elgin, C. (2019). Evolution and Predictors of the Homicide Rate in Turkish Provinces: Evidence from Panel Data. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 25(4), 379-390. <https://doi.org/10.1007/s10610-018-9389-y>
- Hooghe, M., Vanhoutte, B., Hardyns, W. ve Bircan, B. (2011). Unemployment, inequality, poverty and crime. *British Journal of Criminology*, 51, 1-20. <http://doi.org/10.1093/bjc/azq067>
- Lombardo, R. ve Falcone, M. (2011). Crime and economic performance. A cluster analysis of panel data on Italy's NUT3 regions [Working Papers: 201112]. Università della Calabria, Dipartimento di Economia, Statistica e Finanza-DESF.
- Nilsson, A. (2004). Income inequality and crime: The case of Sweden (No. 2004: 6). IFAU-Institute for Evaluation of Labour Market and Education Policy.
- Pesaran, M. H., Shin, Y. ve Smith, R. J. (2004). *Bounds testing approaches to the analysis of long-run relationships*. Cambridge University Press.
- Tatoğlu, F. Y. (2018). *İleri panel veri analizi: Stata uygulamalı*. Beta Yayıncılık.
- Tunca, H. (2019). Suçun sosyo-ekonomik belirleyicileri: Panel veri analizi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 8(4), 2767-2784.
- TÜİK (2024). <https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/sorguSayfa.do?target=degisken> adresinden 10 Eylül 2024 tarihinde alınmıştır.
- Yıldız, F. (2020). Türkiye'de gelir eşitsizliği suç ilişkisi: Panel veri analizi yaklaşımı. *Journal of Human and Society/İnsan ve Toplum*, 10(4), 111-144.
- Wu, D. ve Wu, Z. (2012). Crime, inequality and unemployment in England and Wales. *Applied Economics*, 44(29), 3765-3775. <https://doi.org/10.1080/00036846.2011.581217>

EXTENDED SUMMARY

Across the globe, there has been a notable increase in assault crimes, reflecting a growing concern for public safety and social stability. In many countries, rising rates of violent incidents can be attributed to various factors including social unrest, economic disparities, and increased urbanization. In the context of Türkiye, the trend of escalating assault crimes is particularly alarming. Over recent years, Türkiye has witnessed a significant rise in assault incidents, a phenomenon closely linked to socio-economic changes, such as increased divorce rates, high levels of unemployment, and inflationary pressures. The surge in assault crimes in Türkiye highlights the need for comprehensive strategies that address both the social and economic underpinnings of violence. Effective measures must include strengthening family structures, enhancing social support systems, and implementing targeted violence prevention programs to mitigate the adverse effects of these rising trends and improve overall community safety.

Recent global trends have shown a significant increase in assault crimes, raising concerns about public safety and social stability. This global phenomenon is often attributed to various factors including social unrest, economic disparities, and increased urbanization. Türkiye, in particular, has experienced a notable rise in assault incidents in recent years, highlighting a critical issue within the nation. The surge in assault crimes in Türkiye is closely linked to socio-economic changes, such as rising divorce rates, high levels of unemployment, and inflationary pressures. These factors contribute to a complex socio-economic environment that affects public safety and crime rates.

The analysis of socio-economic factors reveals crucial insights into the dynamics of assault crimes in Türkiye. One of the key findings is the significant impact of divorce rates on assault crimes. The analysis shows that divorce rates have a strong and statistically significant effect on the prevalence of assault crimes. Specifically, a 1% increase in the divorce rate is associated with an average 2.155% increase in assault crimes, holding other variables constant. This result underscores the critical role of family instability in exacerbating violent behavior. As divorce rates rise, family structures become more fragmented, which likely leads to increased social tensions and conflicts. These disruptions in family life can create environments where violent behavior is more likely to occur, thereby contributing to higher rates of assault crimes.

In contrast to the significant effect of divorce rates, the analysis finds that per capita GDP does not have a statistically significant impact on assault crimes. The coefficient for per capita GDP is 0.476, with a p-value of 0.583, indicating that economic growth, as measured by GDP per capita, does not significantly influence assault crime rates. This lack of significance suggests that, within the scope of this analysis, economic factors alone do not directly affect the prevalence of assault crimes. Instead, the findings highlight that social and familial dynamics play a more substantial role in determining crime rates. Economic growth may contribute to overall societal well-being, but it does not appear to directly mitigate or influence the frequency of assault crimes.

The results of this analysis point to the need for targeted interventions that address the social and familial factors contributing to the rise in assault crimes. To effectively combat this issue, policies should focus on strengthening family structures and enhancing social support systems. Interventions could include programs aimed at improving family cohesion,

providing support for individuals undergoing divorce, and strengthening social services to assist those affected by family disruptions. Additionally, violence prevention programs and educational initiatives can help reduce the incidence of violent behavior by addressing the root causes of conflict and promoting non-violent conflict resolution strategies.

In conclusion, while economic growth, as measured by per capita GDP, does not appear to have a direct impact on assault crime rates, the significant role of divorce rates in influencing these rates cannot be overlooked. Addressing family instability and enhancing social support mechanisms are crucial steps in mitigating the rise in assault crimes. A comprehensive approach that integrates social stability with targeted interventions can effectively address the complexities of violent behavior and improve community safety in Türkiye.

Moreover, understanding the broader social implications of assault crimes is crucial for creating long-term solutions. Research suggests that communities with stronger social cohesion and higher levels of trust tend to experience lower crime rates. Therefore, in addition to focusing on family dynamics and economic factors, policies aimed at reducing assault crimes should also prioritize community-building initiatives. Such initiatives could involve promoting neighborhood watch programs, increasing police-community engagement, and fostering a sense of collective responsibility for public safety. Additionally, enhancing mental health services and providing accessible resources for conflict resolution can play a key role in preventing violent behavior before it escalates into criminal activity. By addressing the underlying social conditions that contribute to violence, Türkiye can take meaningful steps towards creating a safer and more resilient society. These efforts must be sustained over time to ensure that the progress made is durable and that the factors driving assault crimes are continuously monitored and addressed. Through a multi-faceted and collaborative approach, it is possible to reduce the incidence of assault crimes and improve overall public safety in the long term.